

Herkesin Kendi Barosu Olabilir mi?

Av. Haluk İnanıcı

Baroların ve TBB'nin Yapısının Değiştirilme Arzusu

1969 tarihli Avukatlık Kanunu klasik avukatlık modelinin[1] en güzel örneklerinden biridir. Harcında İstanbul Barosu avukatlarından Volf Çernis'in büyük emeği vardır. Ruhunu anlamak için kanunu, TBB'nin ilk başkanı Prof. Faruk Erem tarafından hazırlanan ve halen yürürlükte olan Meslek İlke ve Kuralları isimli dev eserle birlikte değerlendirmek gerekir. Erem'in bu eseri aynı zamanda bir meslek tarihi şerhi niteliği taşır. Meslek ilkeleriyle birlikte Avukatlık Kanunu bize Orta Çağ'dan bu yana yaklaşık 800 yıllık tarihi olan klasik avukatlık mesleğinin olgunlaştığı zirveyi gösterir.

Elbette kanunun ve Meslek İlke ve Kuralları'nın eskiyen hükümleri vardı. Ayrıca gelişen teknoloji dünyası karşısında bilgi verme hakkı sınırlarının genişletilmesi ihtiyacı doğmuştu. Mesleğe kutsallık (!) atfeden başka sıkıntılı hükümler de vardı. Ayrıca kanun Türkiye Barolar Birliği ve Adalet Bakanlığı'nı vesayet makamı olarak gösteren hükümler içeriyordu... Bu konularda barolar, avukat grupları nezdinde çeşitli çalışmalar da yapılmaktaydı zaten.

Ancak karşı karşıya bulunduğumuz Avukatlık Kanunu'nu değiştirme arzusu bu ihtiyaçtan kaynaklanmamaktadır. Son on yıldır baroların ve TBB'nin hukuk, hak ve özgürlükler temelindeki talepleri ne zaman iktidarı rahatsız etse hemen Avukatlık Kanunu değişikliği gündeme getiriliyordu. Aynı tavır çevre ve doğayı koruma ihtiyacını dile getiren mimar-

mühendis odaları ya da toplumun, tutuklu ve hükümlülerin sağlık sorunlarını dile getiren doktorların meslek örgütleri için de söz konusuydu. Ayrıca iktidar bu meslek örgütlerinin idare mahkemelerinde açtığı iptal davalarından da rahatsız olmaktaydı. Bu alanda hak arama usulleriyle ilgili olarak zaten İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda çeşitli düzenlemeler yapılmış ve özellikle "yürütmenin durdurulması" müessesesi budanmıştı.

Görülmektedir ki, iktidar verdiği kararların evrensel hukuk, çevre, sağlık kuralları gerekçesiyle eleştirilmesini, denetlenmesini, durdurulmasını, istememektedir. Tam tersine tüm yapılanlara icazet verecek meslek birliklerin yaratılması arzusu taşımaktadır.

İlk Tartışma

Hatırlamak açısından, 2014 yılında Danıştay'ın 146. kuruluş yıldönümü töreninde, TBB Başkanı Fevzioğlu Başbakan ile tartışmıştı. Avukatlık Kanunu'nun değiştirilmesi o dönemde gündeme gelmişti. Ardından TBB başkan seçimi, avukatların barolarda nispi temsili tartışmaları girmişti gündeme. Sanırız, İstanbul, Ankara, İzmir başka olmak üzere bazı büyük şehirlerde iktidar yanlısı avukatların oranının çok düşük olması ve TBB başkanının iktidarla uyumlu bir başkan rotasına girmesiyle bu taslaklar askıya alınmıştı.

Bu kararda baro seçimleri ister çarşaf liste ister d'Hondt seçim modeli yöntemiyle gerçekleştirilsin kısa vadede büyük baro yönetimlerini değiştirme imkanının düşük olmasının da payı vardı muhakkak...

TBB başkan seçimi için düşünülen model; TBB başkanının avukat sayısı esaslı üzerinden belirlenen delegeler tarafından seçilmesi yerine doğrudan baro başkanlarının TBB başkanı seçmesiydi. Ancak TBB başkanının aniden iktidar yanlısı bir tutum almasıyla tartışmalar bir anda sönmüştü. TBB başkanı Fevzioğlu'nun hukukun yanından devletçi bir zihniyete savrulması ayrı bir konudur. Ancak şu kadarını ifade edelim ki; avukatların, meslek örgütlerinin **artık evrensel norm haline gelmiş asli görevi; her hal ve şartta ve her zaman; amasız-fakatsız insan hakları hukukunu savunmaktır.** Hukukçular, hukuk kurumları ancak hak ve özgürlükler hukukunu savunarak, toplumlarına, devletlerine, dünyaya katkı sunabilirler.

İkinci Tartışma: Diyanet

Ankara Barosu Başkanı'nın 12 Nisan günü Diyanet İşleri Başkanı'nın konuşmasını evrensel hukuk ilkeleri açısından eleştirmesiyle birlikte[2] meslek kuruluş kanunlarında değişiklik yapılması, iktidar tarafından yeniden gündeme getirildi. Baroların hukuku ilgilendiren her konuda konuşması hem hakkı hem de görevdir. Bu görev içeriğin beğenilip beğenilmemesine göre değerlendirilemez. Haliyle, iktidar yanlısı TBB başkanı ve TBB yönetiminde tartışmalar ve görüş ayrılıkları ortaya çıktı. Ancak ortak kanı, çoklu baro sistemine muhalefet edilmesi yönündeydi. Altını çizmeliyim ki, bu konuyu TBB başkanının kişiliği ve takındığı tavırlar ve TBB görüş ayrılıkları üzerinden tartışmak doğru olmayacaktır.

İktidara yakın gazeteci Abdülkadir Selvi'nin 6 Mayıs 2020 günlü Hürriyet gazetesinde yazısıyla meslek kuruluşlarında nispi temsil (*yani avukat gruplarının yönetimde temsil edilmesi yöntemi*) esasının getirileceğini öğrenmiştik. Aynı gazeteci kısa süre geçmeden nisbi temsil modeli yerine çoklu baro modelinin gündeme geldiğini açıklamıştı[3].

İktidarın artık herkesin kendi barosunu kurması üzerinde yoğunlaştığını anlıyoruz... 1000 avukatı üye yapabilen örgüt baro unvanına sahip olacaktır... Yasalaşması halinde, bu önerinin altına muhtemelen baroların insan hak ve özgürlükleri, hukukun üstünlüğü konularındaki görevlerini iğdiş edecek birçok düzenleme de eklenecektir. Avukatlığın, baronun tarihiyle, gelenekleriyle, demokratik hukuk kültürüyle uzaktan yakından ilgisi olmayan bu önerinin, baroların ve onların tarihi birikiminin tahribi anlamına geldiğini görmek için ciddi bir analize ihtiyaç var mıdır? bilmiyorum... Ama bize düşen madem böyle bir gelişme söz konusudur geçmiş tarihimizi, mevcut sorunları, geleceği düşünmeye devam etmektir.

Herkesin Kendi Barosunu Kurma Arzusunun Nedeni Nedir?

İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük baroların olduğu şehirlerde, iktidar yanlısı avukat grupları en güçlü dönemlerinde bile kazanmak için gerekli oy oranının çok altında kalmışlardır. Bir İstanbul Barosu seçiminde iktidar yanlısı bir avukat grubunun başkanı "*Beni seçerseniz her avukata bir ev, bir araba anahtarı verilmesini sağlayacağım,*" mealindeki önerisi (!) bile avukatları kandırmaya yetmemiştir... Bu nedenle başta bu üç şehirde olmak üzere başkanın adaylar arasından; yönetim, disiplin, denetim üyelerinin, delegelerin listeler üzerinden seçildiği modelde, hangi yöntem

benimsenirse benimsensin, iktidar yanlısı avukatların kısa vadede seçim kazanma şansları çok düşüktür.

Anladığımız kadarıyla iktidar bu bilgi üzerine “herkes kendi barosunu seçsin” önerisini geliştirmeye çalışılmaktadır.

Zaten neredeyse her siyasi görüşün kendi hukuk derneği var... Peki baronun farkı ne? Neden herkes kendi barosunu kuramaz ya da kurmamalı? Aslında bu soru barolar neden kurulur, neden anayasa içinde yer alır sorusunun alt başlığı olabilir ancak.

Öncelikle bir konuya açıklık getirmek gerekiyor. Dernek ve Meslek teşekkülü modelleri arasındaki fark nedir?

Dernek, Meslek Teşekkülü Modelleri

Avukatların meslek örgütü dernek şeklinde olamaz mı? Fransa’da 1789 Devrimi esnasında avukat loncaları kapatıldıktan sonra, avukatlar bir süre dernek şeklinde örgütlenmişlerdi. Loncadan farklı bir meslek kurumu daha sonra modern bir tasarım olarak ortaya çıkmıştı. Dernek üyeliği ile meslek teşekkülü üyelikleri arasında en büyük fark, ilkinde üyeliğin isteğe bağlı, ikincisinde zorunlu olmasıdır.

Avukatlar yargılama sürecinde görev yürütürken devletin baskı aygıtlarından mahkemeler içinde yer alırlar. Bir anlamda ikili fonksiyonları vardır. Hak arama görevi sivil toplum içinden gelir ama hakkın aranacağı yer yargıdır. Bu nedenle avukatların devletin içinde ve dışında ikili fonksiyonları vardır. Meslek teşekkülleri de öyle. Hak arama özgürlüğünün hukuki temsilcilerinin örgütü olarak sivil toplum içindeki fonksiyonu ve Anayasa’da yer alan kamusal bir kurum olmaları nedeniyle politik toplum içindeki fonksiyonu... Toplum avukatlara savunma alanında imtiyaz verirken karşılığında sadece akademik eğitime bağlı, nitelikli ve etkin savunma-hak arama faaliyetinin güvence altına alınmasını ister. Bir diğer deyişle mesleğin niteliğinin yükseltilmesi ve sürekliliğinin sağlanması ve verilen tekel hakkının kurallara uygun kullanılması gereklidir. Böyle bir görev ister istemez merkezi bir örgüt gerektirir. Baroların modern toplumlardaki görevi böyle şekillenir.

Bu nedenle avukat meslek kurumları tarihi geçmişı, görevleri itibariyle merkezi örgütlenme gerektiren nevi şahsına münhasır kurumlardır. Tekli baro modeli bu maddi süreç içinde doğmuştur.

Getirileceği anlaşılan çoklu baro sistemi, üyeliği seçimlik haline getirirken baroları derneklere; dernekleşen baroya kamusal yükümlülük getirerek, derneği barolaştırmakta; ne baro, ne dernek olan çift cinsiyetli bir yapı oluşturmaktadır.

Tekli baro modelinden çoklu baro-dernek modeline geçiş niteliksel bir dönüşüm anlamına gelir. O zaman niteliksel bir dönüşümün yapısal nedenleri var mıdır? sorusunu sormak gerekiyor.

Avukatların ve Meslek Örgütlerinin Niteliksel Dönüşümleri

Avukatlık mesleği, temel hak ve özgürlükler ailesi içinde yer alan savunma hakkı üzerinde şekillenir. Gelişimi, “savunma hakkı[4]”nın gelişimine bağlıdır”. Avukatlık ve baro tarihinde tüm önemli değişimler, savunma hakkının niteliksel sıçrama anlarında gerçekleşir. Örneğin, Orta Çağ’ın engizisyon modeline eşlik eden *lonca avukatı*, 1789 Fransız Devrimi sürecinin itham modeline eşlik eden *klasik avukat*, sanayi devriminin karma sistemine eşlik eden liberal avukat, post modern dönem de ise doğrudan pazar ihtiyacına cevap veren *pazar avukatı* dönüşümleri gibi. Avukatlık ve onun örgütlenme modellerindeki önemli değişimlerin nedeni, toplumsal yapıda ve ona bağlı olarak savunma hakkındaki değişimlerdir.

Klasik barolar modern toplumun kuruluşuyla birlikte 19. yüzyılda “ulus-devlet” yapısı içinde serbest meslek kurumu hüviyetine kavuşur.

Özetle, Orta Çağ'ın yargılama sistemini sanığın muhakeme süjesi değil, nesnesi olduğu engizisyon yargılaması yani "tahkik sistemi" temsil eder. 18. Yüzyıl devrimler çağında ferdiyetçi ve liberal toplum sisteminin, sanığın yargılamanın öznesi olduğu "itham sistemi" ortaya çıkar[5]. 19-20. yüzyıllarda ise sanığın modern yargılama sisteminin kurucu unsuru olduğu "karma sistem" belirir. Karma sistem aynı zamanda savunmanın ve avukatların diğer yargılama unsurları olan savcı, hakim karşısında bağımsızlığı olgusunu doğurmuştur. Örneğin Fransız ihtilali sonrasında ortaya çıkan klasik baroların, meslek ilkelerinin belirleme, disiplin yargılama, baro başkanını seçme, adayların staj döneminin düzenlenme haklarını elde etme süreci 1920 yılına kadar devam etmiştir.

20 yüzyılın ikinci yarısından itibaren avukat örgütlerinin insan hakları, hukukun üstünlüğü alanında yeni görevler üstlendiğini görüyoruz. Ayrıca avukatlık mesleğinin küresel ilke ve kuralları oluşmaya başlar. Bunun nedeni, artık hak ve özgürlük alanında uluslararası sözleşmelerin, katalogların, mahkemelerin oluşmaya başlaması; yargılamanın, hukukun temelinin demokratik bir yargı yapısı olduğunun anlaşılmasıdır. Geline bu aşama insanlık tarihinde hak ve özgürlükler alanında elde edilen ciddi kazanımı göstermektedir. Bu kazanımın kalbinde avukatların ve onların meslek örgütlerinin bağımsızlığı yer alır.

Avukat ve Baroların Bağımsızlığı

Savunma bağımsızlığı kaynağını "hakikatin" ortaya çıkması amacından alır. Bu temel ilke avukatın yargı içinde savcı ve hakimlerle eşit statü hakkı varlığını gerektirir. Modern yargılamada, iddia, savunma ve karar organları muhakeme hukuku denilen diyalektik çatışma içine girerler. İddia ve savunma, davalı ve davacı hakikati kendine bükmeye çalışır. Bu çatışma sonunda hakikatin hukuk içindeki izdüşümü oluşur. Karar sentezin ifadesidir, ifadesi olmalıdır. Bunun için süjelerden birinin ağır basmaması, birbirlerine karşı bağımsız olmaları ve birbirlerinin işlemlerine itiraz etme haklarının bulunması, üç süjeden birinin bile gıyabında işlem yapılmaması gereklidir. Modern muhakeme hukukunun temeli budur. Bu yapı aynı zamanda bir toplumda hak ve özgürlüklerin teminatı olan hukuk güvenliğini de sağlar.

Elbette, belirli periyotlarda karşımıza çıkan; emekçi kesimlerden, orta sınıflardan mali sermayeye kaynak transferi anlamına gelen "iktisadi krizler" ve kapitalist toplumların temelinde yer alan büyük çelişkiler devam ederken, değişmeyen bir hukuk güvenliğinden, adaletten bahsetmek doğru olmaz. Ancak, emekçi, yoksul kesimin elindeki en büyük

siyasi araçlardan biri, hukuk güvenliğini, hak ve adalet eşitsizliklerin giderilmesini evrensel hukuk ilkeleri çerçevesinde talep etmektir. Kapitalist üretim tarzı değişinceye, mübadele ilişkileri ortadan kalkıncaya kadar hak ve özgürlük taleplerinin sınırı, ***eşitsizliğin eşitsiz olandan yana pozitif ayrımcılık yapılması*** talebi ve ***bu talebin sürekliliği*** etrafında şekillenir.

Avukatlar ve barolar bu ilkeler kılavuzluğunda hakikatin ortaya çıkması, hukuk güvenliğinin sağlanması için çabalarlar. Hükümrancılık alanının sürekli genişlemesini arzu eden iktidarlara bu nedenle karşı karşıya gelirler. Avukatların, baroların bağımsızlığı ilkesi bu mücadelenin sürdürülebilmesinin güvencesidir ve sadece iktidarla sınırlı da değildir. Avukatın, baroların bağımsızlığı terimi, iktidara karşı, devletin diğer organlarına karşı, tüm kurumlara karşı, hatta kendine, müvekkiline karşı bile bağımsızlık terimleri ile ifade edilir[6].

Tekrara düşmek pahasına ifade edelim. Avukatların, baroların bağımsızlığı iktidara karşı mesafeli durması gerektirir. İktidara tabi, sadece onun çıkarlarını, isteklerini savunan avukatın, baronun bağımsızlığından bahsedilemez. Kendi aklını kiraya verenlerin hakikatle hiçbir ilgileri yoktur. Avukatlar ve baroların bir toplumsal sorunla karşılaştıklarında; ellerinde tek bir test aracı vardır: İnsan hak ve kataloglarında yer alan hak ve özgürlüklerin korunması, genişletilmesi... Kural basittir: Bir iktidar bu anlamda olumlu bir düzenleme yapıyorsa o iktidar desteklenir; yoksa eleştirilir, o işleme karşı mücadele edilir. Her hal ve şartta, amasız-fakatsız geçerlidir bu...

İktidarın istekleri doğrultusunda hareket eden barolar, hukukçular *keyfiliğe kılıf uydurması görevine* layık görülürler. Televizyonlarda izlenen, hatta düzey düşüklüğü nedeniyle izlenemeyen birçok programda *kılıf uydurmacılık* biçiminde tezahür eden vasat hukukçuluğun çeşitli örnekleri görülmektedir.

Bu keyfilik kapısı bir kere açıldı mı; bu kapıdan yargıçların kendi sübjektif yargıları, iktidarın, iktidar partilerinin, mensuplarının arzuları, istekleri girer. Kapı sürekli genişler. Gereksiz kararlar yazılmaya başlar. Yargının empoze edilmiş görüşlere ya da iktidarların ideolojik yaklaşımına göre karar vermesi alışkanlık haline dönüşür. Demokratik yargı yapısı savunmanın, savunma temsilcisi avukatın olmadığı veya işlevsiz kılındığı despotik yargıya dönüşür. Bir diğer deyişle savunmanın, avukatların, avukat

örgütlerinin bağımsızlığından bahsedilmediği yerde yargının bağımsızlığından da bahsedilemez.

Avukatlar ve barolar etkin, saygın, adil hareket etmek için diğer yargı sùjeleriyle eşit ve bağımsız statüsünü sürdürmeli, iktidara ve politik sùjelere karşı, yürütme ve yasama fonksiyonlarına karşı mesafeli durmalı, eleştirel konumunu muhafaza etmelidir. Avukatlar ve barolar bu şekilde davranmadığı zaman kendi varlık temeli olan hukuku, demokratik yargı umudunu tamamen yok etmiş olurlar. Kendilerini de tabii...

Çoklu Baro Beraberinde Çoklu Sorunları Getirir

Her şehirdeki yargı çevresinde tek baro bir toplumda tek bir hukukun egemen olması anlayışının sonucudur. 19.yüzyılın ikinci yarısında başlayan hukukun uluslararasılaşması süreci özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra derinleşmeye ve uluslararası hukuka doğru evrilmiştir. Bu hukuk bir yandan mal ve hizmet mübadelesinin uluslararasılaşması gibi bir ihtiyaca cevap verirken diğer yandan da hak ve özgürlükler mücadelesinin uluslararasılaşmasına yol açmış, hak ve özgürlükler alanında evrensel katalogların oluşmasını sağlamıştır. Bu süreç halen devam etmektedir. O halde, artık bir ülkede hukukun iki esaslı kaynağı bulunmaktadır. Yerel ve uluslararası hukuk. Mevcut tek baro örgütlenme modeli bu iki kaynaktan beslenir.

Oysa çoklu baro her siyasi görüşe göre bir baro kurulması demektir. Özellikle metropol şehirlerde on civarında baro demektir bu. Gazete haberlerinden anladığımız kadarıyla düzenlemeyi sadeleştirerek o şehirde 5000'den fazla avukat bulunma ve 2000 avukatın ayrı bir baro kurmayı talep etmesi şartlarının getirileceği anlaşılmaktadır. Yani bu düzenleme iktidar yanlısı avukatların varlık gösteremedikleri İstanbul, Ankara, İzmir şehirleri için yapılmaktadır.

Her siyasi görüş kendi hukuki anlayışını yaymak için bu örgütlenmeyi araç olarak kullanacaktır. Bir yanda iktidarın yaptıklarına hukuki kılıf geçirmekle görevli iktidar baroları diğer yanda hukuku savunan barolar. İktidarın yaptığı her şey televizyonlarda baro başkanı ünvanlı avukatlar tarafından savunulmaya başlanacaktır. Bu barolar ve hukuku savunan barolar arasında ortak hakikati ortaya çıkarma, evrensel hukuk amacına yönelik olmayan kısır tartışmalar doğacaktır. Denebilir ki, taşra baroları içinde iktidar yanlısı olan, iktidarı savunan barolar zaten vardır, fazla bir değişiklik olmayacaktır... Baro

başkanları, yönetimler iki yılda bir yapılan seçimlerle değişmektedir. Bu model en azından ilkel partizanlığın önüne geçmekte, her zaman uzlaşma kültürünü savunmayı gerektirmektedir. Ayrıca halen iktidarı destekleyen barolar bile bir konuda görüş üretmek için hukuki alanın sınırları içinde kalmak zorundadırlar. Çünkü karşılarında olan barolar eleştirilerini hukuk diliyle, hukuki alan üzerinden yapmaktadır. İktidar yanlısı barolar da bu anlamda yandaş hukuki söylemler geliştirmek zorunda kalmaktadırlar. En azından böyle bir çaba içine girmediklerinde susmaktadırlar.

Oysa Çoklu baro sisteminde, çekirdek siyasi görüşlerin baroları kurulacağı için, hukuk dili önemsizleşecek, tartışmalar tamamen saf siyasi terimler üzerinden cereyan edecektir. Elbette bu siyasi tartışmaların da devam etmesi gereklidir. Ancak bu tartışmalar zaten siyasi örgütlenmeler, dernek örgütlenmeleri üzerinden yapılmaktadır. Barolara saf siyasi tartışmalar yapmak için değil, savunma-hak arama hakkının nitelikli ve adil biçimde tezahür etmesi için, etkin ve düzgün bir avukatlık mesleğinin sürdürülmesi için ihtiyacımız var. Özellikle son dönemin adil olmayan yargılamaları hangi siyasi görüş söz konusu olursa olsun bu müşterek ihtiyacın önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

Mevcut Tek Baro Yapısının İmkanları

Konuya “tek baro” modelinin neyi başardığı noktasından da bakmak yararlı olur. Baroların görevi, üyelerinin idari işlerini yürütülmesini, mesleki standartları yükseltilmesini, meslek disiplinini sağlamanın yanında evrensel hukuk kuralları çerçevesinde hukuku savunmaktan ibarettir. Bu çerçeve, görüşü ne olursa olsun tüm avukatların buluşabileceği zemindir. Yine hatırlamak gerekiyor, barolar bir ayağı toplum diğer ayağı devlet içinde yer alan çift fonksiyonlu kuruluşlardır. Halkın savunma ve hak arama sesinin dile geldiği örgütlerdir. Bu da müşterek mücadele zemini gerektirmektedir.

Baro yönetimleri avukatların, düşüncelerin birbirleriyle ittifakları sonunda ortaya çıkmaktadır. Gerçi post modern dönemde, kendini hiçbir kuralla bağlı saymayan, baroları boşuna aidat ödedikleri gereksiz kurumlar olarak gören, hiçbir baro faaliyetine katılmayan hukuk teknisyenine (Pazar avukatı) dönüşmüş avukat sayısı hızla artmaktadır. Bunların hedefinde, avukatlık hizmet “pasta”sı, ondan alacakları pay, saat ücretleri, bilançolar, karlılık oranı vb; bir zamanlar avukatların utanarak baktıkları hedefler vardır artık.

Ancak bu olumsuz gelişmeye rağmen, baro yönetimlerinde nispeten meslek ilkelerine hakim, gerekli deneyime, bilgi birikimine sahip, evrensel hukuk kurallarına saygılı olduğunu beyan eden, mesleğin klasik ilkelerini koruyan avukatlar yer alabilmektedir. Baro yöneticilerinin yaptığı birçok açıklama, faaliyet eleştirilebilir. Ancak tüm bu faaliyetlerin temelinde asgari bir uzlaşma kültürü vardır. Kendilerini baro yönetiminden dışlanmış hisseden grupların bile baro ile ilişkileri devam edebilmekte, önemli sorunları “hukuki açıdan” temellendirilebildiğinde gerekli desteği alabilmektedirler.

Örneğin terörist suçlaması ile yargılanmış, beraat etmiş ya da mahkum olsa bile uzun bir süreyi geçirmiş kişiler avukatlık başvurusu yapabilmekte, bu kişilerin avukat olma hakkı farklı görüşten olan baro yönetimleri veya TBB yönetimleri tarafından savunulabilmektedir. Hatta bu kapsamda barolar tarafından Adalet Bakanlığı’na karşı dava bile açılmaktadır. Sadece bu örnek bile tüm farklılıklara rağmen avukatların asgari müşterek bir avukatlık kültürü yaratabildiğini ve bunu hâlâ muhafaza edebildiğini göstermektedir.

Tüm barolar siyasi görüşü ne olursa olsun stajyerlere eğitim verilmesinde, meslek içi eğitimlerde herhangi bir menfaat beklentisi olmaksızın seferber olabilmekte; gönüllü olarak katkıda bulunan avukatlar da mesleklerinin gelişimi için ciddi zaman ayırmaktadır.

Meslek ilke ve kurallarının uygulanmasında, disiplin hukuku soruşturma ve yargılamasında bizim siyasi görüşümüze yakın diye bir avukatın korunması, kollanması söz konusu olmamaktadır.

Yönetimde yer almayan gruplara mensup avukatların, barolarla birbirlerini ikna kanalları her zaman açıktır. Baro yönetimlerinde zaman zaman farklı siyasi görüşte kişiler de girebilmektedir. Komisyonlarda genellikle her avukat katılabilmektedir. Tüm bunlar farklı görüşlerdeki avukatları mesleki örgütsel yapılar içinde yan yana yer alabilmesine, sorunları, talepleri ifade etmede müşterek bir hukuk dili, meslek dili kullanmaya zorlamaktadır. Hak ve özgürlükler alanında ifadesi bulan ortak zemin bugüne kadar tüm baroların konuşmaktan, tartışmaktan kaçınamayacağı bir kültür ve toplum için çok önemli bir kazanım yaratmıştır.

Çoklu Baro: Elde Edilen Kazanımların Yok Olması

Çoklu baro sistemine geçilmesi, iktidar yanlısı baroların kurulmasıyla yukarıda belirttiğimiz tüm kazanımlar tehlikeye girecektir.

Çoklu barolar, çoklu hukuk tartışmalarını da beraberinde getirecek, burjuva hukukunun içinde emekçi kesimin hakları, hak ve özgürlükler açısından elde edilmiş çok büyük kazanımlar parçalanma, etkisizleştirilme tehlikesi ile karşı karşıya kalacaklardır. İktidar yanlısı barolar bu tehlikenin sözcüleri olacaktır. Örneğin bir baro Müslüman akideler etrafında örgütlenebilecek ve laik hukuk sistemi içinden doğmayan hukuki taleplerin sözcüleri olabileceklerdir.

Nelerle karşılaşabileceğimizi düşünmek açısından biraz abartılı bir örnek vereyim: Radikal düşünce mensuplarınca kurulan bir baro, staj eğitim merkezine medrese adını verse, kıyafetlerini belirli bir tarikat giysileri şekline dönüştürse, giydikleri cübbeleri başka cübbeler ile değiştirseler ve bu bizim inancımız deseler ne olacaktır? Hayır o kadarı da olmaz, Kanun var, meslek ilkeleri var; üst kurum TBB veya Adalet Bakanlığı bunları denetleyecektir diye savunma yapılabilir... Ancak demokrat avukatlar TBB ve Adalet Bakanlığı'nın vesayetine de karşıdır. Ayrıca iktidar yanlısı baroların, iktidar tarafından denetlenmesi muhtemelen karikatür tarzında cereyan edecektir.

Bugüne kadar baroların en büyük başarısı, klasik avukatlığın temel ilkesi olan "bağımsızlık" kavramına hasis bir biçimde sahip çıkmaları ve hangi görüşten olursa olsun kimseyi savunmasız bırakmamalarıdır. Bağımsızlık niteliği her baroyu ister istemez iktidarla karşı karşıya getirir. Bugüne kadar yaklaşık tüm barolar son kertede yoksulun, ezileninin, emekçinin, mağdurun yanında yer almış, gerektiğinde iktidarla çatışmaktan kaçınmamıştır. Çoklu baro modelinin hayata geçmesiyle kurulacak iktidar yanlısı baroların hukuku savunmaktan çok, hukuku iktidarın amaçları doğrultusunda bükmeye çalışacaklarını söylemek bile gereksizdir.

İktidar, elindeki tüm imkanları bu tür kendi yandaş barolar için seferber edecek, adli yardım ücretlerinde iktidar yanlısı baroların ücretleri önce ödenecektir. Ayrıca iktidar kendi tarafını tutan baro avukatlarına iş temin edecek bir anlamda onları maddi imkanlarla teçhiz ederek çekici hale getirmeye çalışacak, ödüllendirecektir...

Oysa barolar hukukla teçhiz edildiği ölçüde bir toplum için önemlidirler. Barolar hukuku koruyarak, toplumu korurlar. Çoklu baro modeli hukukun korunmasına çok büyük darbe vuracaktır.

Baroların, Meslek Hukukunun Parçalanması

Çoklu baroların kurulması, meslek örgütünün parçalanmasını giderek birbirlerine düşman kamplara bölünmesini beraberinde getirecektir. Barolar avukatlığa kabulden, disiplin yargılamasına, stajyer eğitiminden meslek içi eğitime; mesleğin aynı meslek kuralları içinde, aynı ilkeler çerçevesinde ifa edilmesinden mesleki nitelikli standardın sağlanmasına kadar görevlidirler.

Çoklu barolar doğaldır ki bu faaliyetleri işin niteliğine göre değil, mensup olunan siyasi görüşe göre ayrıştıracaktır. Aynı şehirdeki barolar, her mesleki konuda farklı çoklu uygulamalara imza atacaktırlar. Bir diğer deyişle, avukatlık mesleğinin önemini hâlâ koruyan klasik ilkeleri vasat bir partizanlığa kurban edilecektir. Çoklu uygulamalar, çoklu meslek hukukunu da beraberinde getirecektir.

Örneğin disiplin hukuku kapsamındaki yargılamalarda “bizim çocuk” muamelesi yapılması kural haline gelecektir. Zaten çürüme, yozlaşma sürecine girmiş avukatlık mesleğine büyük bir darbe daha vurulmuş olacaktır.

Anayasal Sorunlar

Barolar Anayasa'nın 135. maddesinde düzenlenen meslek örgütlerindendir. Meslek örgütleri “yürütme” içinde yer alsa bile[7], Cumhurbaşkanlığı gibi ayrı bir bölümde düzenlendiği için aynı zamanda diğer yürütme organları karşısında bağımsızdır. Bir diğer deyişle, kanunla verilen görevler çerçevesinde yürütmenin diğer organlarından talepte bulunabilen, yürütme işlemlerini hukuk açısından denetleme hakları bulunan kurumlardır. Avukatlık Kanunu'nda barolara ve TBB'ye

hukukun üstünlüğünün temini, insan hak ve özgürlüklerinin korunması görevlerinin verilmesi de bu kapsamda iktidarı denetleme fonksiyonu anlamına gelir.

Baroların çifte fonksiyonlu kurumlar olduğunu söylemiştik. Halkın hak arama özgürlüğünün yargı içindeki temsilcileri olarak sivil toplum fonksiyonu, devletin baskı aygıtlarından yargı içinde yer almaları nedeniyle politik toplum fonksiyonu. Sivil toplum fonksiyonu baroları iktidar karşısında baskı grubu niteliği verir. Siyasal baskı grubu olması, baroların yukarıda değindiğimiz tarihi süreç içinde ortaya çıkmış bağımsızlık ilkesinin de sonucudur. Hukuk devleti, devletin tüm faaliyetlerinin hukuk ve hukuk kurumları tarafından denetlendiği bir rejim olduğuna göre, barolar baskı aracı yetkisini, Anayasa'nın 135. maddesinde bağımsız kurumlar olarak düzenlemesinden alır.

Oysa “Çoklu Baro” düzenlemesi, iktidar yanlısı baroların kurulması amacına yöneliktir. Bu amaçla baro kurulması, bazı baroların iktidarın faaliyetlerine hukuk kılıfı geçirmekle görevlendirilmesi öncelikle Anayasa'nın 135. maddesine aykırılık teşkil edecektir.

135.madde; baroları “*bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile kanunla kurulan*” meslek teşekkülü olarak değerlendirmiş. Madde dikkatli okunduğunda, “müşterek ihtiyaçlar”, “genel” “meslek disiplini ve ahlakını korumak” gibi görevler verilmesinden, bunları yapabilecek kurumun bir meslek alanında bir meslek teşekkülü olduğunu açıkça görülmektedir.

Şu halde “Çoklu Baro Sistemi” Anayasa'nın 135. maddesine açıkça aykırılık teşkil edecektir.

Uluslararası Avukatlık Müktesebatı

*Uluslararası Avukatlar Birliği Morelia Şartı (Morelia) 21.Yüzyılda Avukatlık Mesleğine İlişkin Turin İlkeleri (Turin), Avukatların Rolüne İlişkin Havana Kuralları (Havana), Avrupa Konseyi Avukatlık Mesleğinin İcrasındaki Özgürlükler Hakkında 9 Numaralı Tavsiye Kararı (AK9TK)[9]*avukatlarla ilgili uluslararası metinlerdir. Tüm bu metinlerde, avukatların ve baroların bağımsızlığı esas alınır. Devletlere düşen görev, avukatların

bağımsızlığını, ifade ve örgütlenme özgürlüğünü savunmaktır. Yapılan düzenleme sanki demokratik bir öneri gibi sunulmaktadır. Oysa avukatların güçlü merkezi örgütleri olan baroların parçalanması amaçlanmaktadır. Diğer yandan iktidar yanlısı barolar yaratılmaya çalışılmaktadır. Eğer öneri yasalaşırsa, avukatlar ve barolar arasında ayrımcılık yapılacağı, iktidar yanlısı baroların ödüllendirileceğini hep birlikte izleyeceğiz. Bu çerçevede öneri avukatların birlikte mücadele etme, güçlü mesleki kurum kurma haklarına müdahale niteliği taşımaktadır.

Avukatlar zaten dernekler şeklinde örgütlenme hakkına sahiplerken, yapılan baroların dernek benzeri yapılara dönüştürülerek güçsüz kılınmasıdır.

Pratik Nedenler

Bugün barolarla ilgili tartışanlar baroların hangi işleri yaptığından habersizdirler. Baroları sadece siyasi konuşma yapan kurumlar gibi tanıtmaktadırlar. Barolar hukuk güvenliği, hak ve özgürlükler özellikle savunma haklarının ihlali söz konusu olduğunda her zaman konuşacaklardır. Onları parçalamak, birbirleriyle kısır tartışmalar içine sokmak aslında onları dolaylı yoldan susturmak, “hak ve özgürlüklerin sesini kesmek” demektir.

Çoklu baro yapısını demokratiklik gibi sunulması da tam bir demagoji örneğidir. Baro seçimleri zaten demokratiktir. Her ses dile gelmektedir. Her baro genel kurulunda ciddi tartışmalar yaşanmakta, baro bünyesinde yer alan her avukat grubu zaten seçim için çalışmalar yapmakta, kendi mücadelesini vermektedir. Yine bilmeyenlere hatırlatmak gerekiyor, hangi siyasi görüşten olursa olsun avukatlar baro komisyonlarına başvurup görev alabilmektedir. Baroların yönetiminin daha demokratik hale getirilmesi ayrı bir şeydir, onu parçalamak parçaları birbiriyle çarpıştırmak ayrı bir şeydir.

Ayrıca baroları bölmeye çalışanlara baroların yaptığı faaliyetleri hatırlatmak gerekiyor. Bu faaliyetleri; bir şehirde faaliyet gösteren avukatların kaydının yer aldığı baro levhasını tutulması, avukatlığa kabul-red işlemlerinin, avukatların kendi barolarına nakil işlemlerin, stajyer avukatların kabul ve staj süresi işlemlerinin, staj eğitim faaliyetlerinin yönetilmesi, verilmesi, vatandaşlara adli yardım hizmetlerinin verilmesi, staj kredisi verilmesi, avukatların faaliyetlerini disiplin yönünden takibi-bu konudaki şikayetler hakkında inceleme yaparak karar verilmesi, yardımlaşma sandıklarının kurulması, meslek sorunlarıyla uğraşması gibi başlıklar altında toparlayabiliriz.

Baro organlarında, kurulan onlarca komisyonda görev alan avukatlar bu hizmetleri ücretsiz, gönüllülük esasıyla yürütmektedir. Son 20 yıldır plansız, programsız açılan hukuk fakülteleri nedeniyle artan avukat sayısı, hizmetlerin verilmesinde ciddi sıkıntılar yaratmaktadır. Barolar bu faaliyetleri ellerindeki imkanlarla zaten zorlanarak sürdürebilmekte iken şimdi bu baroların parçalanması düşünülmektedir.

Basit bir akıl yürütmesi bile, 2 yıllık bir süre içinde 5000 stajyer avukata hizmet veren İstanbul Barosu parçalandığında bu hizmetlerin verilemeyeceğini anlatmaya yetecektir. Örneğin bir şehirde 5 baro kurulduğunda yukarıda saydığım hizmetler nasıl verilecek? İstanbul Barosu'nun 30 yıllık bir birikimle kurduğu bilişim alt yapısı gibi sistemler yeni barolarca nasıl kurulacak? Staj Eğitim Merkezi'nde veya meslek içi eğitimlerde eğitim verebilecek yetkinlikte avukat bulabilecekler mi? Her baro ayrı bir avukat kayıt sistemi, ayrı bir disiplin yargılaması, ayrı bir stajyer takip sistemi, ayrı bir staj eğitim sistemi mi kuracaktır? Bu konuyu tartışanların çoğu daha neyi tartıştıklarının bile farkında değildirler. Bu konuyu tartışanlara örneğin İstanbul Barosu, yönetim, disiplin, staj, idari işlerde kaç kişinin hizmet aktiyle çalıştığını sormak gerekiyor? Baro parçalandığında örneğin 2000 kişilik bir baro bu yapıları nasıl kuracaktır? Mevut personel, alt yapısıyla baronun yapmakta zorlandığı hizmetleri küçük bir baro nasıl sağlayacaktır? Yoksa pratik zeka (!) devreye girip, tüm bu hizmetleri mevcut baro üzerine yıkıp, aidatların kurulacak yeni barolara ödenmesini mi önerecek?

Çoklu baro sisteminde her baro kendi disiplin kurulunu, kendi stajyer sistemini mi kuracak? Hangi kaynaklarla yapacak bunu? Bu kurumlarda hukuk, baro, meslek ilkeleri yerine kendi siyasi görüşlerini mi uygulayacaklar?

Aşağıdaki satırları yazan bir avukat olarak, Baro yönetime karşı eleştirilerim olmadığı basit çıkarsaması yapılmamalıdır. Sadece üzerinde tartıştığımız konuyu anlamak açısından belirtiyorum. Eleştirmek için önce ne yapıldığını bilmeniz gereklidir...

İstanbul Barosu'nda bugün hizmet aktiyle 118 kişi profesyonel çalışmaktadır. Bu personelin çoğu yaptığı işler konusunda ehil, kıdemli görevlilerdir. Onlar olmadan baro faaliyetlerinin yürütülmesi imkansızdır. Baro organlarında 200'ün üzerinde avukat ücretsiz çalışmaktadır. Komisyonlarda, merkezlerde yüzlerce avukat gönüllü olarak emek sarf etmektedir. Baro Başkanı ve Yönetim Kurulu üyeleri aşağıdaki tablodan bile anlaşılamayacak kadar ciddi emek harcamaktadırlar. 2 yıllık hizmet dönemi içinde

yüzlerce toplantıya katılmakta, her yerde hukukun sesini duyurmaya çalışmaktadırlar. İstanbul Barosu bu yazı tarihi itibarıyla 48.665 avukat üyeye sahiptir. 48.665 avukatın işleriyle uğraşmaktadır. Şimdi asgari bilgi vermesi açısından İstanbul Barosu faaliyetlerinden önemlilerine bakalım.

İstanbul Barosu'nun 2016-2018 Döneminde İş Yükünden Seçme Faaliyetler[9]

Baro Tarafından Açılan Dava Sayısı	: 119
Açılan Disiplin Soruşturma Sayısı	: 5.253
Açılan Disiplin Kovuşturma Sayısı	: 2.499
Disiplin Kurulunda İşlem Gören Dosya Sayısı	: 4.886
Baro Gelen Evrak Sayısı	: 222.800
Baro Gönderilen Evrak Sayısı	: 193.805

2018-2020 rakamlarını tahmini okura bırakıyorum.

Çoklu baro tartışması yapanlara sormak gerekiyor. Çoklu baro olduğunda bu işlemleri nasıl yürütülecek? Çoklu baroların personel ve maddi altyapısı nasıl kurulacak? Her bir dosya için yapılan işlem miktarını, harcanan emek süresini biliyor musunuz? Hangi kadro ile hangi gönüllü avukat modeliyle, hangi kuralları uygulanarak yürütülecek bu işlemler? Adli yardım faaliyetleri nasıl yürütülecek? CMK hizmeti nasıl verilecek? Baroya aktarılan CMK ücretleri, vekalet pul parası, adli yardım gelirleri vb. kaynaklar çoklu barolar arasında nasıl paylaşılacak?

Ama en önemlisi, 1878 yılından beri yaklaşık 150 yıldır faaliyet gösteren İstanbul Barosu kültürü yeni ve küçük barolarda nasıl yaratılacak? Yoksa yeni kurulacak barolar için meslek kültürüne ihtiyaç yok mudur?

Çoklu Baro Sistemine Geçilirse Yeni Vesayet Yöntemleri Gelir

Baroların kanunla kendisine verilen pratik görevleri ve pratik işlemleri; iş yükü, maddi altyapı, yönetimde, komisyonlarda, staj eğitim merkezlerinde nitelikle avukat bulma zorluğu gibi nedenlerle “çoklu modelde” veremeyeceğini yukarıda gözler önüne sermiştik. Üstelik bu teklifin yasalaşması halinde, karşımıza başka sorunlar da çıkacaktır. Küçük barolar kanunun kendilerine verdiği görevleri yerine getiremeyince, Adalet Bakanlığı’nın kapısını çalacaklardır. Yanlışlık yeni yanlışları getirecektir. Yerine getirilemeyen hizmetlerin verilmesi için üç alternatif çıkacaktır karşımıza: i) Yerine getirilemeyen hizmetlerin mevcut büyük baronun üzerine yıkılması, ii) Yerine getirilemeyen hizmetlerin Adalet Bakanlığı’nın himayesine sokularak güçlendirilmiş yeni vesayet makamı TBB’nin sırtına yüklenmesi ya da iii) Bazı hizmetlerin adalet bakanlığı tarafından verilmesi... Bunun ilk örneği zaten avukat adaylarının stajı konusunda yaşanmaktadır. Ne zaman staj konusu açılrsa, bu görevin hakim ve savcı adayları için kurulan Adalet Akademisi’ne verilmesi gündeme gelir. Bu öneriyi yapanlar önerinin avukatların 2 asırlık mücadele ile elde ettikleri bağımsızlık niteliğine aykırı olduğunu, stajyer eğitiminin baroların görevi olduğu bilmezler bile...

İlk model, aidatı bir baronun alması ama hizmetleri başka baronun vermesi gibi hilkat garibesi bir durum yaratır. İkinci veya Üçüncü model ise güya barolar büyük bir yükten kurtarılmış görünüşü eşliğinde baroları il avukat işleri müdürlüklerine dönüştürecektir. Bir diğer deyişle avukatların 2 asırlık bir sürede elde ettiği tüm haklar, bu meyanda bağımsızlığı, örgütsel bağımsızlığı ortadan kaldırılmış olur. Bu sürecin sonunda avukat levhasına kayıt konusu da Adalet Bakanlığı’na tahsis edilerek; iktidara kimin avukat olup olamayacağını doğrudan söyleme hakkı bahşedilmiş olur. Böylece Napolyon’un bile korktuğu barolar ortadan kaldırılmış olur... Bu yaklaşımı abartı bulanlara bir metaforla cevap vereyim: Bir mermi namludan çıktıktan sonra mutlaka bir yere saplanır; hedefe veya yakın bir yere...

Ayrıca çoklu barolar kurulsa bile, mevcut baroların kaldırılmayacağını umuyorum. Aksi halde, onlarca yıllık emekle kurulmuş alt yapı, gelenekler, baro kültürü de yok edilmiş olacaktır. Eğer iş bu raddeye gelirse avukatların bağlı oldukları barolara verdikleri

bağışlar, sandıklara verdikleri aidatlarla oluşmuş mal varlığı da bağış-vasiyet hukukuna aykırı olarak yok edilir. Bu aşamada buna sıranın geleceğini sanmıyorum. Ama ya gelecekte?

Avukat Sayısı Düşünce Ne Olacak

Çoklu baro düzenlemesi beraberinde bir başka sorunu da getirecektir. 2002 kişi ile baro kurulduktan sonra 3 kişi ölürse ne olacak? Ya da 2500 kişi ile baro kurulduğunda, 600 kişi siyasi anlaşmazlık sebebiyle ayrılıp, başka baroya katılınca kalan 1900 kişilik baro ne olacak? Barolar aç-kapa kurumları olabilir mi? Örneğin 6 yıllık bir baro üye sayısı azalması nedeniyle kapanırsa, elindeki avukat başvuru dosyaları, disiplin dosyaları, şikayetler vb. ne olacak? Daha da önemlisi kadrolu, maaşlı hizmet görevlileri ne olacak? İşten mi çıkartılacak? Baroların gelirleri, dağıtılmak üzere verilen hizmet bedelleri dışında, aidatlarla sınırlı olduğuna göre, kapanan baro çalışanlarının ihbar kıdem tazminatlarını kim ödeyecek?

Bunu duyan pratik zeka (!) hemen, *kurulduktan sonra avukat sayısı 2000 kişinin altına düşse bile baro tüzel kişiliğini devam ettirir* diyecektir... Peki bu aşamayı da geçelim, baro 2000 kişi ile kuruldu. 1950 kişi ayrıldı, başka barolara geçti. 50 kişilik metropol barosu olur mu? Baro alt yapısı, personeli hangi gelirle ayakta duracak? 50 kişilik baro, staj, disiplin, yönetim için ehil avukatlar bulabilecek mi? Eğer böyle bir yasa çıkarsa daha başlangıçta bir garabet olarak doğacaktır*.

Çoklu Baro Arayışlarının Küresel Bağlamı Olabilir mi?

Peki geldiğimiz noktada, herkesin kendi barosunu kurması önerisini, hukuk güvenliğinin ortadan kalkmasından, savunmanın uzun zamandır yaşadığı sorunlardan, adalet inancının örselenmesinden kısaca hak ve

özgürlükler konusunda yaşanan kriz halinden ama bunların da ötesinde siyaseten yaşanan krizden ayrı düşünmek mümkün müdür?

Hukuk alanında sorunlar sadece bizim ülkemiz de mi yaşanıyor? Gelişmekte olan ülkeler bir yana, gelişmiş Batı ülkelerinde durum iç açıcı mıdır? Bir değer deyişle konuyu değerlendirirken küresel bağlamı da göz önünde tutmamız gereği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Batı'nın terör suçlarıyla mücadelede hak ve özgürlüklere saygılı davrandığını söylemek çok mümkün değildir. Genel eğilim olağanüstü rejim kurallarının sürekli hale getirilmesi için çabaların devamı yönündedir. Yaşanan son salgın hastalık da bu süreci hızlandırmıştır.

İçinde bulunduğumuz ve hala anlamaya çalıştığımız post modern dönem, modern toplumların tersine, toplumların parlamenter demokrasilere inancının zayıfladığı, otokratik rejimlerin yeniden ortaya çıktığı, toplumsal değer kavramının kazanç ve kar hedeflerinin tamamen gerisine düştüğü, hak ve özgürlükler alanındaki kazanımların giderek artan oranda düşman hukuku çerçevesinde yok edildiği yeni bir dönemi haber veriyor bize. Üstelik teknolojik gelişim bu tür otokratik dönüşümlere sınırsız kontrol, denetleme imkanı sunuyor.

Yoksa Yeni Orta Çağ'ın Emareleri mi?

“Yeni Orta Çağ” terimini, Berdiaev'den ödünç alan Fransız düşünür Alain Minc 1993 yılında yayınladığı kitabın adı olarak seçmişti. Yaklaşık 30 yıl sonra bu kitabı yeniden okurken yazarın isabetli birçok değerlendirmesini yeniden hatırladım. Minc, Yeni Orta Çağ'ı “*Gerçekten de Yeni Orta Çağ: Örgütlü sistemlerin yokluğu, her türlü merkezin kayboluşu, kaygan ve silinik dayanışmaların ortaya çıkışı, belirsizlik, rastlantı, bulanıklık*[11]” olarak tanımlamıştı. Yeni dönemin akılla ilişkisi konusunda ise; “*Yeni Orta Çağ, sadece düzenli yapıların dağıtılmasını ve gri alanların gelişmesini içermez aklın gerilemesiyle de özdeşleşir.*” demişti.

Yani aklın gerilemesi dönemi... Toplumsal yapıların dağıldığı, kurumların parçalandığı, işlevsiz hale getirildiği dönemimizi, çok önceden tanımlamaya çalışmış gibi...

Konuyu dağıtmamak açısından savunma-baro dışındaki alanlara girmek istemiyorum. Ama ifade etmek gerekir ki, modern kurumların hatta parlamenter sistemlerin giderek bütünlüğünü kaybetmesi, parçalara bölünmesi, çalışamaması uzun zamandır zaten eleştirilerin odağındaydı. O halde baroların ve diğer meslek teşekküllerin parçalanması çabasını bu genel olgu çerçevesinde ele almak yararlı olur.

Konuya baroların ve hak ve özgürlüklerin gelişmesi çerçevesinde bakmak, hem konuyu mevcut iktidarın isteklerinin ötesine taşıyacak, hem de otoriterleşme dönemine girildiğine ilişkin emarelerin belirttiği günümüzde, hak ve özgürlüklerin küresel boyutta sınırlandırılması çabası olup olmadığını; bunun meslek teşekkülleri, sivil toplum örgütleri gibi demokratik kurumlara karşı yeni sınırlanmalara yol açıp açmayacağını daha nesnel değerlendirmemize imkan vermiş olacaktır.

Siyasi görüşler etrafında bir araya gelmek isteyen avukatlar, doktorlar zaten derneklerini kurmakta, kendi görüşleri açısından mücadelelerini vermektedir. Baroları da saf siyasi amaçlarla parçalamak ve siyaseten araç olarak kullanmak Yeni Orta Çağ beklentilerine denk düşmektedir.

Manzara Minc'n ifadesiyle burjuva toplum öncesinin feodal çoklu hukuk yapısını, loncaları, herkesin kendi savunma kalelerini andıran Yeni Orta Çağ'ı andırmaktadır. "Düzen ve akılcılık ilkelerinin üstünlüğünü sağlamaya çalışmış bir dönemin kapandığı[11]" izlenimi uyanıyor insanda.

Modern toplumun tekrar karşıtına Orta Çağ'a dönüşeceği söylenemez belki... Ama Trump gibi mevcut toplumsal yapıları tahrip eden otokratik liderlere bakınca, anlık hedefler için toplumsal parçalanmayı, akıldan uzaklaşmayı anlamak için Orta Çağ bize ilginç ipuçları veriyor.

Çoklu Baro Modeline Geçilirse Demokratik İmkanlar

Öncelikle ifade etmek isterim ki, çoklu baro modeline geçilse bile, İstanbul Barosu dağıtılmadığı sürece, birçok avukatın iktidar yanlısı barolara geçmeyeceğini, geçenler içinse bu tercihlerinin gurur kaynağı olmayacağını düşünerek iyimser yanıımı hâlâ muhafaza ediyorum.

Ancak iktidarın bu modeli yasalaştırması halinde muhalif avukatlar için ortaya çeşitli seçenekler çıkacaktır.

şahsi görüşüm, İstanbul Barosu'nun yesi olmaya devam ederek, hak ve hukuk mücadelesine farklı perspektiften bakan tüm muhalif avukatların bu çatı altında buluşmaya devam etmesi. Görüş ayrılıklarına rağmen mücadelenin bu çatı altında verilmesi. Eğer insanlık Yeni Orta ağ tehlikesi ile karşı karşıyaysa, Ali Haydar zkentlerin[12], Volf ernislerin, Orhan Adli Apaydınların ruhunu oluşturduğu İstanbul Barosu'nun korunması, onu hak ve özgürlüklerin korunmasında daha güçlü, daha etkin bir kurum haline getirme görevi ön planda tutulmalıdır. Her görüşün kendi barosunu kurması kolay olandır. Farklı muhalif siyasi görüşlerin hak ve özgürlükler çerçevesinde bir araya gelmeleri ve asgari müşterek hukuk zemini oluşturmaları ise nitelikli olandır. Düşüncesinin, nerisinin doğru olduğunu iddia eden meslektaşlarını ikna ederek ideolojik hegemonya sağlayabilir. Bunun için temel şart kendimizi nemsemiğimiz kadar farklı düşünenleri de önemsemek, müşterek kavramları ön planda tutmak, hak ve özgürlük kavramlarının iini doldurmak için müşterek çalışma biçimlerini geliştirmektir.

Eğer bu başarılamazsa, o zaman her siyasi görüş, iktidar yanlısı barolar gibi kendi barolarını kurabilme imkanına sahip olacaktır. Eğer bu yöntem benimsenirse önümüzdeki dönem en az 4-5 baro kurulacak gibidir. Muhalif düşünce mensubu avukatlar kuracakları barolarla kendi seslerini duyurma imkanı bulacaklardır. Ama barolar sadece siyasi düşünce açıklama yerleri olmadığına ve yukarıda değindiğim pratik işlerin yürütülme yeri de olduğundan, bu işlerin yürütülmesiyle ilgili olarak çok ciddi sorunlarla karşılaşılacağını da şimdiden öngörmek mümkündür.

12/06/2020

DİPNOTLAR:

*Bu yazı yazıldıktan bir ay sonra Avukatlık Kanunu'nda değişiklik yapan 7249 Sayılı Kanun TBMM'de kabul edilerek 15 Temmuz 2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandı. Yazıda belirtilenler geçerliliğini hâlâ sürdürmektedir.

[1] <https://www.hukukpolitik.com.tr/2020/04/19/hak-oznesi-olarak-avukat-klasik-avukatligin-dogusu/>

[2] <https://twitter.com/ankarabarusu/status/1254372752678694912>

[3] <https://t24.com.tr/haber/abdulkadir-selvi-erdogan-in-gece-yarisi-talimatiyla-coklu-baro-sistemi-de-tekrar-masaya-yatirildi,877967>

[4] Savunma hakkı ifadesini Kunter'in deyimiyle, hem savunmayı hem de hak arama özgürlüğünü birlikte ifade anlamında kullanıyorum. Bazı yerlerde hak arama özgürlüğüne vurgu yapmak üzere ayrı kullanılmıştır.

[5] Prof.Dr.Nurullah Kunter, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, s.56-57, Kazancı Matbaacılık, 1986, İstanbul.

[6] Bir toplumda hiçbir kişi, kurum veya kuruluşun mutlak anlamda bağımsız olamayacağını bilincinde olarak bu terimi "işlevsel bağımsızlık" anlamında kullandığımı ifa etmem gerekir.

[7] Avukatlar, barolar, meslek teşekküllerinin Anayasa'nın yürütme bölümünde yer almasına her zaman karşı çıktılar ve ayrı bir bölüm içinde düzenlenme gereğini ileri sürdüler.

[8] Avukatlık Kanunu, İlgili Kanun ve Yönetmelikler ile Belgeler, TBB Yayınları, 2005.

[9] https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/docs/ISTANBUL_BAROSU_CALISMA_RAPOR_U_2016_2018.pdf

[10] Alain Minc, Yeni Orta Çağ, s.8, İmge Yayınevi, 1995

[11] Minc. Age., s.83

[12] Ali Haydar Özkent'in "Avukatın Kitabı" isimli eserinde bulunan bazı yanlış-eksik değerlendirmeler, yazdığı eserin önemini, mesleğe yaptığı katkıyı azaltmaz.